

بررسی تاثیر اجزای منابع بانک نمونه ایران بر نقدینگی آن

پریسا اسدی کمجانی^۱

مدرس موسسه آموزش عالی پرندک (غیرانتفاعی)

دکتر قدرت اله طالب نیا

دانشیار و عضو هیات علمی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، ایران

دکتر رسول برادران حسن زاده

دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۷ فروردین ۱۳۹۴؛ تاریخ پذیرش: ۲۰ مهر ۱۳۹۴)

مدیریت دارایی و بدهی بانک روشی برای برنامه ریزی هم زمان همه دارایی ها و بدهی های بانک به شمار می آید. بدین ترتیب که به دنبال ارائه ترکیب مناسبی از ترازنامه بانک با هدف برآورده ساختن الزامات مختلفی همچون اهداف مدیریت منابع و مصارف بانک، شرایط بازار، تامین نقدینگی و تقویت ارزش بانک می باشد. [۲] بهترین رویه در مدیریت بهینه منابع و مصارف در واقع، ارائه یک برنامه ریزی عملی است که نشان می دهد منابع مورد نیاز با چه ترکیبی و چگونه می تواند به سود آورترین شکل ممکن، مورد استفاده قرار گیرد. محدودیت منابع از یک طرف و هزینه های تجهیز آن از طرف دیگر، ایجاد می نماید فرآیند تصمیم گیری در این خصوص، با اعمال روش های دقیق برنامه ریزی صورت پذیرد. روند رو به رشد هزینه های عملیاتی نشان دهنده تغییر در ترکیب منابع به سمت منابع گران قیمت است، به عبارت دیگر در شرایط کلی، فرآیند تصمیم گیری در خصوص ترکیب منابع چگونه باشد تا افزایش رویه رشد منابع گران قیمت، کمترین آثار مالی منفی را بر حاشیه سود اعمال نماید. امکان ارائه پاسخ به سوالاتی از این دست درحیطه مدیریت منابع می باشد. [۱۰] هدف این تحقیق بررسی مختصر تأثیر اجزای منابع بانک نمونه ایران به عنوان ورودی ها بر بخش نقدینگی آن می باشد. بر طبق این هدف ۹ فرضیه شکل می گیرد که با استفاده از مانده های پایان ماه طبقات مذکور، از ابتدای سال ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۲ با بهره گیری از رگرسیون چندگانه و با لحاظ نمودن فرضهای اساسی رگرسیون نتایج بهینه ای ارائه گردید که تا حد امکان بالاترین ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده را داشته باشد. این نتایج در پیش بینی نقدینگی بانک کارایی بالایی دارد.

واژه‌های کلیدی: منابع بانکها، نقدینگی، مدیریت نقدینگی کارآمد، رگرسیون چندگانه.

¹ Parisa.asadi@hotmail.com

مقدمه

امروزه بانک ها به عنوان مهم ترین عنصر بازار پولی نقش بسیار مهمی را در اقتصاد کشور ما ایفا می کنند. با گسترش بازار های مالی، فعالیت بانک ها و موسسات مالی ابعاد گسترده تری به خود گرفته و بدون شک توسعه اقتصادی بدون توجه به نقش بانکداری و بازار های پولی امکان پذیر نیست. بانک ها اصلی ترین تامین کننده منابع مالی بخش های اقتصاد (صنعت، کشاورزی و خدمات) محسوب شده و در کنار کارکرد اصلی خود، انگیزه اصلی بانک ها در تجهیز و تخصیص بهینه منابع و ارائه خدمات متنوع به مشتریان درآمد زایی و کسب سود همانند سایر موسسات اقتصادی می باشد. [۸]

بیان مسأله

مدیریت منابع و مصارف حوزه وسیعی از فعالیت های سیستم بانکی از تجهیز تا تخصیص منابع را در بر می گیرد. عمده سیاست های بانکی را می توان در زمینه هایی چون جمع آوری منابع مالی، وام ها، نقدینگی و سرمایه دانست. [۲]

نگهداری مقادیر ناکافی نقدینگی، بانک را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و ورشکستگی مواجه می کند. نگهداری مقادیر فراوان نقدینگی نیز، موجب تخصیص ناکارآمد منابع، کاهش نرخ سوددهی به سپرده ها و در نتیجه از دست دادن بازار می شود (گروه مطالعات و مدیریت ریسک بانک اقتصاد نوین، ۱۳۸۷، ص ۲۱۵). بنابراین توانایی بانک برای ارزیابی و مدیریت عرضه و تقاضای نقدینگی بسیار ضروری است تا بتوانند فعالیت بانکداری را تداوم بخشند. اگر بانکی نتواند شکاف نقدینگی خود را برطرف کند، دچار مشکل نقدینگی می شود و در نتیجه با مسائل دیگری مانند ریسک نرخ بهره بالا، ملزومات سرمایه ای یا ذخایر بانکی بالا و ریسک شهرت روبرو می شود [۱۷].

هیچ بانکی قادر نخواهد بود مقدار دقیق نیاز به نقدینگی را در آینده پیش بینی نماید. بنابراین بانکها باید همواره به ابزارهای کنترل نقدینگی مجهز باشند. لذا با شناخت از جریان اصلی نقدینگی، بانکها باید نظامی را جهت برنامه ریزی نقدی خود پیاده نمایند. با استفاده از این برنامه ریزی ها می توان نیاز به نقدینگی را کاهش داده و عملیات عادی بانک را با به کارگیری مقادیر کمتری از نقدینگی اداره نمود. [۶]

اهمیت و ضرورت تحقیق

مدیریت مناسب نقدینگی می تواند از احتمال وقوع مشکلات جدی بانک بکاهد. در واقع باتوجه به اینکه کمبود نقدینگی در یک بانک می تواند پیامدهای گسترده سیستمی دربر داشته باشد، اهمیت نقدینگی برای هر بانک و برای هر موضوع دیگری است.

از این رو، تجزیه و تحلیل نقدینگی نه فقط مدیریت بانک را ملزم می کند وضعیت نقدینگی بانک را بطور مستمر ارزیابی کند بلکه وی را وادار می کند که بررسی نماید تامین نیازهای نقد، تحت سناریوهای متفاوت، از جمله در شرایط نامطلوب، چگونه امکان پذیر است.

اهداف تحقیق

• اهداف علمی:

- ۱- شناسایی نحوه تاثیر گذاری منابع بر نقدینگی بانک و کنترل بهتر و دقیق تر بر روی آن ها جهت جلوگیری از وقوع مشکلات نقدینگی.
- ۲- شناسایی میزان تأثیر عوامل موثر بر نقدینگی بانک نمونه ایران و کنترل این عوامل.
- ۳- شناسایی مدل مدیریت بهینه نقدینگی در بانک نمونه ایران بمنظور کارایی نقدینگی در بانک.

• اهداف عملی:

- ۱) استفاده از مازاد نقدینگی یا تامین کسری نقدینگی در جهت اعمال مدیریت بهینه نقدینگی
- ۲) بررسی و کنترل عوامل تاثیر گذار بر نقدینگی بانک نمونه ایران و پیشبینی نقدینگی بانک جهت مدیریت بهینه منابع

• ضرورت های تحقیق:

- ۱) نتایج این تحقیق از این جهت که برای کارایی بالاتر مدیریت نقدینگی بانک بهتر است، ضرورت دارد.
- ۲) فراهم آوردن امکان پیش بینی وجوه نقد مورد نیاز در آینده با توجه به منابع شناخته شده از جمله ضرورت های انجام این تحقیق هستند.

مدل مفهومی تحقیق

مصارف (متغیرهای مستقل) منابع (متغیرهای مستقل)

نمودار ۱-۱ مدل مفهومی تحقیق

(منبع مدل از روی تحقیق عرب مازار)

فرضیه های تحقیق

محقق در خصوص تاثیر اجزای منابع بر نقدینگی بانک نمونه ایران فرضیه های زیر را مطرح می نماید:

- فرضیه های مربوط به حوزه منابع بانک

تغییرات سپرده های قرض الحسنه با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات سپرده های مدت دار با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات سایر سپرده ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد

تغییرات سپرده های دریافتی از بانک ها با تغییرات نقدینگی بانک فاقد رابطه معنادار می باشد.

تغییرات بدهی به بانک مرکزی با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات تسهیلات دریافتی از بانک ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات پیش دریافت ها از مشتریان با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تغییرات درآمد با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

قلمرو تحقیق

قلمرو زمانی: از ابتدای سال مالی ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۲

قلمرو مکانی: بانک نمونه ایران

قلمرو موضوعی: بررسی ریسک نقدینگی در بانک مورد بررسی قرار گرفته است.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر روش در زمره تحقیقات توصیفی - پیمایشی است. با توجه به شیوه جمع آوری داده ها و رویکردی که در گردآوری داده ها به کار رفته، می توان گفت که این پژوهش از نوع توصیفی است. زیرا از نظر دسته بندی تحقیقات بر حسب نحوه گردآوری داده ها (روش تحقیق) به جمع آوری شواهد واقعی در خصوص نوع پدیده ها می پردازد و شرایط موجود را توصیف می کند [۵]. تحقیقات توصیفی مشتمل بر چند نوع هستند که یکی از آنها روش پیمایشی است. از نظر دسته بندی تحقیقات توصیفی، این پژوهش از نوع پیمایشی به شمار می رود. همچنین این تحقیق از نظر هدف از نوع کاربردی می باشد.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری این تحقیق تغییر در مانده های وجوه نقد و نیز اجزای منابع بانک نمونه ایران از ابتدای سال مالی ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۲ می باشد که از این بین مانده پایان ماه این عوامل در بازه زمانی

یاد شده به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته می شود؛ به این ترتیب برای هریک از متغیرها ۶۰ داده گردآوری می شود.

روش گردآوری اطلاعات

در این تحقیق جهت گردآوری ادبیات تحقیق و بررسی متغیرهای تحقیق از روش کتابخانه ای یعنی مطالعه مقالات، کتاب، سایت های معتبر و ... استفاده شده است. همچنین جهت گردآوری داده ها از روش میدانی (از بانکهای اطلاعاتی و نرم افزارهای گزارشگری مدیریت امور مالی بانک نمونه ایران) استفاده شده است.

شیوه آزمون داده ها

با عنایت به این که تحقیق از دیدگاه روش و ماهیت، از نوع تحقیقات همبستگی به حساب می آید و با توجه به موضوع و فرضیه های تحقیق، جهت انجام تحلیل های آماری از مباحث رگرسیونهای خطی و چندگانه و لحاظ فرضیه های اساسی حاکم بر آنها کمک گرفته خواهد شد.

همانگونه که قبلاً اشاره شد، این رساله عمدتاً تحقیق تجربی و پس رویدادی و مبتنی بر اطلاعات تاریخی واقعی است. در این تحقیق پس از استخراج ارزشهای هر یک از متغیرها، با استفاده از نرم افزار های Excel و EViews، به تجربه و تحلیل یافته ها بر اساس مدل های رگرسیون تحقیق که در ادامه ارائه شده است پرداخته می شود. سپس با استفاده از آزمون F معنی دار بودن کل مدل، مورد بررسی قرار گرفته و با استفاده از آزمون t معنی دار بودن ضرایب مدل مورد آزمون قرار می گیرند. یکی از راههای این که تشخیص دهیم مدل رگرسیون دارای خطای تصحیح می باشد یا خیر استفاده از آزمون F و t می باشد. به عبارت دیگر از طریق توزیع t و یا F می توان تشخیص داد که متغیرهای توضیحی حقیقتاً مهم هستند یا خیر.

مروری بر ادبیات

در سال های اخیر، هم زمان با تخصیص حجم عظیم منابع مالی از طریق بانک های مختلف دنیا، شاهد بحران ها، زیان ها و حتی ورشکستگی های متعدد بانک ها بوده ایم. بانک های موفق به دلایل مختلفی از قبیل خطر یا هزینه های ناشی از نوسان های نرخ بهره، تورم، ارز و یا بازپرداخت نشدن تسهیلات پرداختی، با بحران های متعددی روبرو شده اند. بحران های اجتماعی و پنهان، مسئولین نهادهای نظارتی و اجرایی سیستم های مالی را بر آن داشته است تا مدیریت ریسک نهادهای مالی و به خصوص بانک ها را با جدیت بیش تر و کارشناسانه تری مورد توجه قرار دهند [۵]

در این بخش سعی می شود مبانی نظری تحقیق به شرح زیر بررسی و مورد مطالعه قرار گیرد:
نقدینگی و مدیریت نقدینگی در بانک ها و بانک نمونه ایران

مدیریت نقدینگی

مدیریت نقدینگی به معنای تخصیص منابع نقدینگی برای پرداخت بدهی های تعهدشده و سرمایه گذاری های مختلف در طول زمان است که مدیریت برای حداکثر نمودن ثروت سهامداران اعمال می نماید [۱۵]^۱

مدیریت نقدینگی، اطمینان بانک نسبت به انجام کامل تعهدات قراردادی خود است. در واقع مدیریت نقدینگی به مفهوم توانایی بانک برای مدیریت بهینه کاهش سپرده ها و دیگر بدهی ها در کنار مدیریت رشد پر نفوی وجوه وام و دیگر دارایی ها و نیز اقلام خارج از ترازنامه است؛ به طوری که در نتیجه آن بانک بتواند با هزینه ای قابل قبول و در سریع ترین زمان ممکن، کمیود منابع خود را جبران نماید [۱] در عمل، یکی از اهداف نهایی مدیریت نقدینگی حفظ توازن میان دارایی ها و بدهی ها است (اسمال، ۲۰۱۰، ص ۱۴۷)^۲. نگهداری مقادیر ناکافی نقدینگی، بانک را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و ورشکستگی مواجه می کند. نگهداری مقادیر فراوان نقدینگی نیز، موجب تخصیص ناکارآمد منابع، کاهش نرخ سوددهی به سپرده ها و در نتیجه از دست دادن بازار می شود [۹]

تعاریف نقدینگی

در نقدینگی دو جنبه باید مدنظر قرار گیرد: نقدینگی برنامه ریزی شده و نقدینگی پشتوانه. نقدینگی برنامه ریزی شده، عبارت است از پیش بینی نیازهای نقدی و برنامه ریزی برای تأمین وجوه نقد مورد نیاز از طریق کاهش دارایی ها یا افزایش بدهی های جاری. نقدینگی پشتوانه عبارت است از توان مقابله با نیازهای غیرمنتظره وجوه نقد. نیازهای غیرمنتظره به وجه نقد مساوی خالص وجوه نقدی است که علاوه بر پیش بینی های اولیه در نظر گرفته می شود. این نیازها می تواند به دلایل مختلف ایجاد شود. در برخی موارد، برای استفاده از فرصتهای مطلوب سرمایه گذاری، وجوه نقد مورد نیاز است. چنانچه نتوان وجه نقد لازم را تأمین کرد، سودهای مربوط به این سرمایه گذاریها از دست خواهد رفت. بدلیل وجود ابهام های کلی مربوط به گردش وجوه، مدیران مالی معمولاً نقدینگی عمده ای را نگهداری می کنند.

اهمیت مدیریت نقدینگی

ترازنامه بانکها دارای دو قسمت است: (۱) داراییها؛ (۲) بدهیها. بدهیها نشان می دهند که بانک منابع خود را از چه راهی تأمین کرده است. این منابع ممکن است سپردههایی باشد که سرمایه گذاران در بانک به امانت گذاشته اند؛ نیز ممکن است از طریق دیگر بانکها و غیره به دست آمده باشد که نشان دهنده تعهدات بانک به صاحبان آنهاست و باید در موعد مقرر بازگردانده شود. داراییهای بانک نیز

¹ Gardner, 1994, 348

² Ismal

تسهیلاتی می‌باشد که به متقاضیان واگذار شده است و باید در موعد مقرر دریافت شود. نکته اینجاست که سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها یکسان نمی‌باشد و این امر می‌تواند بانک را با ریسک نقدینگی مواجه نماید که باید مدیریت شود.

برای مدیریت صحیح نقدینگی لازم است ابزار مناسب و عوامل موثر این کار به درستی مورد شناسایی قرار گیرد. یکی از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر نقدینگی بانک‌ها، موقعیت دارایی و بدهی‌های بانک‌ها است. از سوی دیگر، مدیریت دارایی-بدهی یکی از عوامل کلیدی در توضیح پایداری مالی بخش بانکی و اقتصاد است [۱۸]

برخی ابزارهای مدیریت نقدینگی در بانکداری

بروز مشکل نقدینگی برای بانک، علاوه بر زیانی که برای مشتریان دارد، به سرعت می‌تواند به مؤسسه های اعتباری دیگر سرایت کند و باعث سقوط نظام مالی یک کشور شود. نظر به اهمیت این مطلب، ابزارهایی مانند بیمه سپرده، ذخیره قانونی نزد بانک مرکزی و دسترسی به نقدینگی بانک مرکزی، برای مدیریت نقدینگی ایجاد شده‌اند [۴] میزان تنوع ابزارهای مدیریت نقدینگی به میزان توسعه‌یافتگی مالی کشور بستگی دارد، مهم‌ترین ابزارهای مدیریت نقدینگی بانک‌ها عبارت‌اند از:

گواهی سپرده

یکی از ابزارهای بدهی، گواهی سپرده است که بانک‌ها به سپرده‌گذاران می‌فروشند و نرخ بهره مشخصی را به آنها می‌پردازند؛ در سررسید نیز قیمت خرید اولیه را به آنها برمی‌گردانند، این سپرده‌ها سی تا نود روزه هستند و برای جذب نقدینگی شرکت‌ها یا افراد، که معمولاً برای مدت کوتاهی را کد است، ایجاد می‌شوند و قابل معامله در بازار ثانوی می‌باشند. این سپرده‌ها معمولاً مشمول قوانین بیمه‌ای و حداقل موجودی نزد بانک مرکزی می‌شوند [۴]

قرارداد بازخرید^۱

قرارداد بازخرید یک جابه‌جایی کوتاه‌مدت بین دارایی و ارزش نقدی معادل آن است. در این قرارداد، بانک یک دارایی را به یک شرکت تجاری یا مشتری دولتی می‌فروشد؛ سپس، در زمان مشخصی، دوباره آن را می‌خرد. بدین ترتیب، بانک این توانایی را می‌یابد که دارایی خود را در زمان نیاز، به منابع نقدی تبدیل کند. از آنجا که قیمت و زمان بازخرید دارایی توسط بانک در قرارداد ذکر می‌شود، این ابزار شبیه وام با بازدهی ثابت و سررسید مشخص است که دارایی مورد مبادله به عنوان وثیقه وام خواهد بود. معمول‌ترین نوع دارایی که در بانک‌های آمریکا برای این نوع قراردادها استفاده می‌شود، اسناد خزانه است. سررسید این قراردادها نیز معمولاً خیلی کوتاه‌مدت (در حد یک روز) است؛ ولی قراردادهای بلندمدت‌تر نیز در این بازار وجود دارند.. [۷]

¹ Repurchase Agreements (Repos)

منابع مالی بانک ها و اجزای آن

منابع بانک: اصولاً تمامی سرفصل های سمت چپ ترازنامه که ماهیت بستانکار دارند منابع بانکی تلقی می شوند.

اجزای منابع بانک شامل: سپرده های قرض الحسنه، سپرده های مدت دار، سایر سپرده ها، سپرده های دریافتی از بانک ها، بدهی به بانک مرکزی، تسهیلات دریافتی از بانکها، پیش دریافتها از مشتریان، تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع و درآمدها

ویژگی های دارایی های نقد شونده در بانک ها

داراییهای نقد شونده، دارایی هایی هستند که درجه نقد شوندگی بالایی دارند و به سرعت به وجه نقد تبدیل می شوند. این دارایی ها برای رویارویی با نوسانات اقتصادی پیش بینی پذیر و پیش بینی ناپذیر اقلام ترازنامه در نظر گرفته می شوند. در شرایطی که بازارهای مالی، توسعه نیافته و نقد شدن مطالبات مختلف بانکها منحصراً وابسته به زمان سررسید آنها باشد و هیچگونه قابلیت خرید و فروش وجود نداشته باشد، بانک ها به نگهداری مبالغ بالایی از دارایی های نقدی تمایل دارند تا متحمل پرداخت بهره نشده یا نرخ بهره کمتری پرداخت کنند. در چنین شرایطی دارایی های نقد شونده، حداقل ۱۰ درصد و در حالت حداد تا ۲۰ درصد از کل دارایی های یک بانک را تشکیل می دهد. گسترش بازارها در سراسر جهان و تنوع ابزارهای مالی باعث شده است تا انعطاف پذیری مالی در مدیریت نقدینگی برای دوره های زمانی کوتاه مدت بهبود یابد که به نوبه خود الزام به نگهداری مقادیر زیاد داراییهای نقدشونده را کاهش داده است. در محیط های بانکی با بازارهای مالی توسعه یافته، میزان دارایی های نقد شونده تنها ۵ درصد از کل دارایی ها را شامل میشود. شناخت کامل این بازارها به منظور انجام معاملات، الزامی است زیرا اگرچه در برهه ای از زمان برخی از داراییها ظاهراً نقد شونده هستند اما ممکن است در زمانهای دیگر برای نقد کردن آنها مشکلات خاصی ایجاد شود. هدف اصلی از الزام به نگهداری داراییهای نقدشونده، اطمینان از جریانهای مالی پیش بینی شده به منظور پرداخت به متقاضیان است. این سرمایه گذاری اجباری ممکن است توان انعطاف پذیری مالی را کاهش و هزینه اعتبار داده شده به بخشهای اقتصادی را افزایش دهد. با افزایش هزینه اعتبار، سطح ریسک مالی بانک نیز افزایش خواهد یافت. در بسیاری از کشورها رشد بازار مالی و افزایش در پورتهوی سرمایه گذاری، عموماً منعکس کننده رشد وضعیت بانکها به سوی انجام عملیات نامتعارف است. در چنین مواردی پورتهوی سرمایه گذاری شامل انواع ابزارهای مختلف اوراق بهادار است. این جهت گیری در مدیریت ریسک به معنی جایگزین کردن ریسک اعتباری با ریسک نوسانات قیمت بازار، به وسیله بانک ها است. [۱۶]^۱

¹ Greuning&Bratanovic

ویژگی بدهی ها در بانک ها

• سپرده ها

سپرده ها معمولاً بخش بزرگی از بدهی های بانک ها را تشکیل می دهند. سپرده های مشتریان نشان دهنده میزان وجوه پذیرفته شده از عموم، مانند پس اندازها، سپرده های دیداری، سپرده های ثابت، سپرده های با اعلام قبلی و سپرده به ارزهای خارجی است. ساختار و ثبات سپرده ها بیشترین اهمیت ممکن را دارد و مراقبت های مضاعفی را می طلبد. میزان تراکم، زمان سررسید، پایداری و نوع ارز از موضوع هایی است که در زمان مصرف این منابع مورد توجه قرار می گیرد. رقابت برای تجهیز منابع، یک جریان عادی در بازار بانکی است و بیشتر سپرده گذاران، اعم از خانواده ها و شرکتها در نظر دارند کارکرد و بازده وجوه خود را بیشینه سازند. بنابراین لازم است بانکها، خط مشی مناسبی برای جذب و نگهداری سپرده ها در پیش بگیرند و رویه های بررسی تحلیلی را بر مبنای منظم بودن، پایداری و مشخص بودن ساختار سپرده تنظیم کنند تا در صورت وجود احتمال برداشت منابع، این تحلیل ها به صورت کارآمد، مورد استفاده قرار گیرد. تحلیلگران ساختار سپرده، باید درصد هسته پایدار، ثبات، فصلی بودن و نوسانات یا بی ثباتی سپرده ها را تعیین کنند [۱۶]^۱

روش ادغام وجوه

در این روش کلیه تعهدات بانک (طرف بدهی و سرمایه) به عنوان یک منبع اصلی وجوه تلقی می شود. البته از آنجا که این روش یکی از قدیمی ترین روشهای مدیریت وجوه بانک به شمار می رود و در زمان ابداع آن (دهه ۱۹۳۰) هنوز مدیریت تعهدات مدرن شکل نگرفته بود. بانکداران و به کارگیرندگان این مدل بر عقیده بودند که تمامی منابع آنها به وسیله عواملی تعیین می شوند که خارج از عهده و کنترل بانک آنها است (مثل عوامل بازار و دیگر عامل های فعال در کل اقتصاد). قابل ذکر است که این روش، یک روش غیر علمی و وابسته به تجربیات و ارزیابی ها و پیش بینی های مدیریت می باشد. البته در بعضی موارد این کار به وسیله تحلیل نسبتها انجام می پذیرد. بدین صورت که یک سری نسبتهای مالی در موسسات مشابه محاسبه شده به عنوان استاندارد یا عرف صنعت در دیگر موسسات به کار گرفته می شوند.

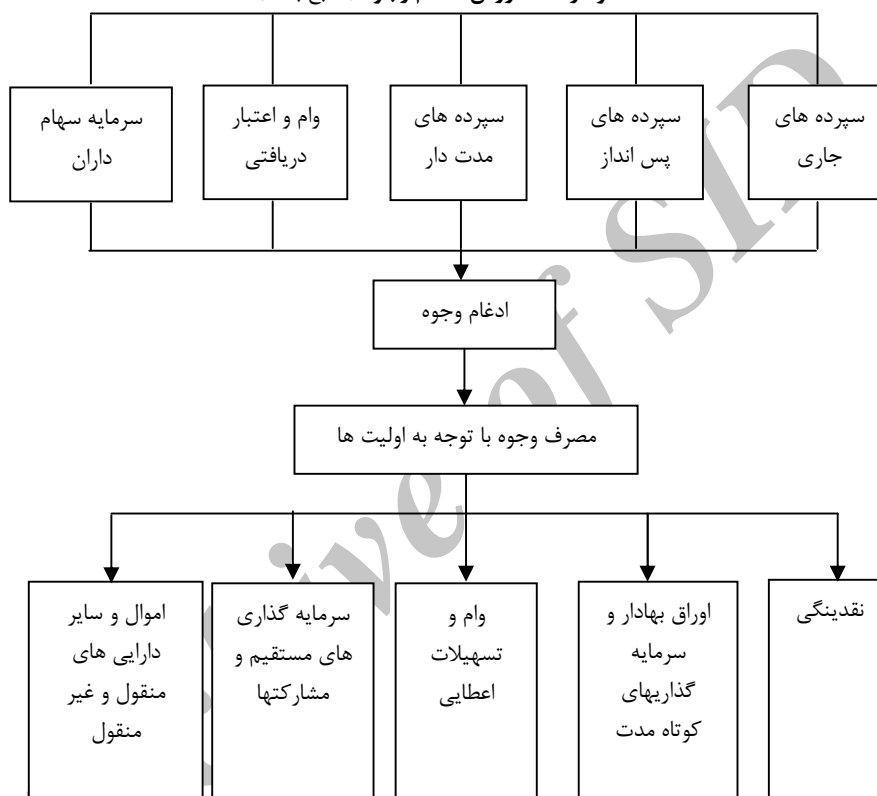
در این روش تمام منابع به صورت یک منبع عمده وجوه تلقی می شوند. مدیریت ابتدا نیاز خود به نقدینگی را برآورد خواهد کرده و قسمتی از این ادغام وجوه را به نقدینگی اختصاص خواهد داد که شامل: وجوه نقد، حساب بانک ها، حساب بانک مرکزی و ذخیره قانونی است.

تخصیص بعدی از منابع بانک به اوراق بهادار و اسناد قابل معامله خواهد بود. این گونه اختصاص منابع برای آن مقدار از نقدینگی است که به لحاظ ریسکی بودن قابل سرمایه گذاری در فرصت های درازمدت نباشند [۷]

¹ Greuning & Bratanovic

تخصیص بعدی منابع از مجموع یا ادغام وجوه به تسهیلات بانکی و وامها خواهد بود. البته در این روش مشخص نمی‌گردد که چند درصد از کل منابع باید به استفاده خاصی تخصیص داده شود. در این خصوص، همانگونه که قبلاً اشاره شد، یا مدیریت باید تصمیم‌گیری کند و یا اینکه به الگوی خاصی در صنعت بانکداری توجه شود.

نمودار ۱-۲- روش ادغام وجوه (منابع بانک)

بعد از برطرف نمودن نیازهای مالی مشتریان و متقاضیان تسهیلات بانکی، قسمتی از منابع وجوه هم صرف سرمایه گذاری در اموال خود بانک خواهد شد که نوعی سرمایه گذاری در خود بانک محسوب می‌شود.

معایب این رویکرد به اختصار به شرح زیر است:

- روش خاصی برای محاسبه میزان نقدینگی بانک ارائه نمی‌کند.
- هیچ توجهی به نامطمئن بودن سپرده های اشخاص ندارد.
- به این مسأله توجهی ندارد که تسهیلات بانکی خود می‌توانند منبع نقدینگی برای بانک باشد.

- از آنجا که اوراق خزانه باید به صورت ذخیره قانونی سپرده های دولت نگهداری شوند از درجه نقدینگی آنها می کاهد.
 - به نقش تعاملی دارائی ها و بدهی ها در به وجود آوردن نیازهای فعلی نقدینگی توجهی نمی شود
- [۷]

تاثیر اجزای منابع بانک نمونه ایران بر نقدینگی آن گرفته به شرح ذیل میباشد.

- در این بخش نتایج تاثیر اجزای منابع بانک نمونه بر نقدینگی آن که مورد بررسی قرار
- تاثیر اجزای منابع بانک بر نقدینگی بانک بانک نمونه ایران
- تغییرات سپرده های قرض الحسنه رابطه معنادار مستقیم با تغییرات نقدینگی بانک دارد.
- تغییرات سپرده های مدت دار رابطه معنادار مستقیم با تغییرات نقدینگی بانک دارد.
- تغییرات سایر سپرده ها رابطه معنادار مستقیم با تغییرات نقدینگی بانک دارد.
- تغییرات سپرده های دریافتی از بانک ها با تغییرات نقدینگی بانک فاقد رابطه معنادار می باشد.
- تغییرات بدهی به بانک مرکزی با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- تغییرات تسهیلات دریافتی از بانک ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- تغییرات پیش دریافت ها از مشتریان با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- تغییرات تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- تغییرات درآمد با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

تحقیقات انجام شده داخلی و خارجی

جدول پیشینه تحقیقات (۵-۲)

ردیف	عنوان تحقیق	نام محقق	نتایج تحقیق
۱	نظام نقدینگی بانک و آخرین پناهگاه	لورات نوسکی (۲۰۰۸)	راههای تهیه نقدینگی بهینه از طریق استقراض از بانک مرکزی است که در آخرین گام برای تامین وجه نقد صورت می گیرد و کارایی آن در اقتصادهای شفاف است
۲	طراحی و تدوین مدل بهینه مدیریت نقدینگی در بانک صنعت و معدن	معصومه ثابتی کهنمویی (۱۳۸۵)	با بکارگیری از مدل در برنامه ریزی آرمانی به ارائه یک مدل ریاضی بهینه جهت مدیریت نقدینگی پرداخته که سود را حداکثر و میزان منابع متغیرهای ورودی و خروجی سیستم نقدینگی را در حد مطلوب نگه دارد.

هدف اصلی این مقاله، بررسی تاثیر اجزای منابع بانک نمونه بر نقدینگی می باشد. در تحقیق فوق نقدینگی به عنوان متغیر وابسته منابع به عنوان متغیرهای مستقل در بانک بانک نمونه ایران می باشد. محققین بسیاری از جمله ولف واگنر، رون استنباک و ازشی، لورات نوسکی، ابوطالب نعیمی، معصومه

ثابتی کهنمویی و دیگران به بررسی این موضوع پرداخته‌اند که نتایج تحقیقات آنها در جدول زیر آورده شده است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق در قالب دو بخش (۱) آمار توصیفی و (۲) آمار استنباطی، در ادامه ارائه خواهند شد.

آمار توصیفی

به‌طور کلی، روش‌هایی را که به‌وسیله آن‌ها می‌توان اطلاعات جمع‌آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می‌نامند. این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه یا نمونه می‌پردازد و هدف از آن، محاسبه پارامترهای جامعه یا نمونه پژوهش است (آذر و مومنی، ۱۳۸۹). در این قسمت، میانگین، میانه (معیارهای مرکزی)، انحراف معیار، بیشینه و کمینه (معیارهای پراکندگی) متغیرهای مورد استفاده محاسبه و در جدول شماره ۴-۱ آورده شده است.

جدول ۴-۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیرهای پژوهش	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
وجوه نقد (Y)	۰/۰۴	-۰/۰۱	۰/۶۵	-۰/۱۶	۰/۱۸۶
سپرده‌های قرض‌الحسنه (X1)	۰/۲۰۶	۰/۰۱	۹/۸۱	-۱/۰۱	۱/۲۹۹
سپرده‌های مدت‌دار (X2)	۰/۱۶۸	۰/۰۲	۴/۲۷	-۰/۸۳	۰/۷۱۳
سایر سپرده‌ها (X3)	۰/۲۹۷	-۰/۰۱	۷/۵۹	-۰/۷۴	۱/۲۵
سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها (X4)	۰/۴۳۲	۰/۰۱	۱۳/۸۵	-۱/۱۳	۲/۰۳۹
بدهی به بانک مرکزی (X5)	۰/۳۴۶	۰/۰۰۰	۱۴/۵۵	-۰/۸	۲/۰۳۲
تسهیلات دریافتی از بانک‌ها (X6)	۰/۰۱۲	۰/۰۱	۰/۴۲	-۰/۳۴	۰/۱۴۱
پیش‌دریافت‌ها از مشتریان (X7)	۰/۰۰۷	۰/۰۲	۰/۴۲	-۰/۴۲	۰/۱۴۸
تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره سایر (X8)	۰/۰۱۸	۰/۰۱	۰/۳	-۰/۱۵	۰/۰۸۶
درآمدها (X9)	۱/۲۸۲	۰/۱۳	۲۶/۷۵	-۱/۰۲	۴/۷۲۲

آمار استنباطی

آمار استنباطی به‌کار برده شده در این تحقیق، شامل آزمون همبستگی پیرسون و همچنین رگرسیون چندمتغیره، به‌منظور کشف روابط متغیرهای مستقل و وابسته با کنترل تأثیر سایر متغیرها می‌باشد. ضمناً جهت اطمینان از قابل اتکا بودن نتایج، آزمون‌های پیش‌فرض استفاده از رگرسیون به‌کار گرفته شده‌اند.

گفتنی است پیش از گزارش نتایج آزمون رگرسیون چندمتغیره، نتایج آزمون‌های همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه خواهد شد. در ادامه، پس از بیان مجدد فرضیه‌های مطالعه، به آزمون‌های همبستگی و سپس آزمون رگرسیونی پرداخته می‌شود. فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشند:

فرضیه اصلی اول:

- تغییرات اجزای منابع بر روی نقدینگی بانک تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

- ۱) تغییرات سپرده‌های قرض‌الحسنه با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۲) تغییرات سپرده‌های مدت‌دار با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۳) تغییرات سایر سپرده‌ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۴) تغییرات سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها با تغییرات نقدینگی بانک فاقد رابطه معنادار می‌باشد.
- ۵) تغییرات بدهی به بانک مرکزی با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۶) تغییرات تسهیلات دریافتی از بانک‌ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۷) تغییرات پیش‌دریافت‌ها از مشتریان با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۸) تغییرات تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
- ۹) تغییرات درآمد با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

آزمون همبستگی متغیرها

در ابتدا، به بررسی همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش پرداخته می‌شود. نتایج آزمون همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۴-۲ ارائه شده است. همان‌طور که در جدول ۴-۲ مشهود است، در همبستگی پیرسون، همبستگی مستقیم و معنادار (به علت سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و آماره مثبت) بین سپرده‌های مدت‌دار و سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها با موجودی نقد برقرار است. علاوه بر این، در جدول شماره ۴-۲ مشهود است که متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش همبستگی بسیار قوی با یکدیگر نداشته (آماره همبستگی کمتر از $\pm 0/8$) و لذا مشکلی در تخمین مدل‌ها وجود ندارد.

جدول ۴-۲. همبستگی پیرسون

متغیر	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
Y	۱	۰/۰۲	۰/۷۱	-۰/۰۸	۰/۸۹	-۰/۰۳	۰/۰۳	-۰/۰۱	-۰/۰۱	۰/۰۱
X1	۰/۸۷	۱	۰/۰۴	۰/۰۴	-۰/۰۳	-۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۶	-۰/۰۳
X2	۰/۰۰	۰/۰۰	۱	-۰/۰۷	۰/۷۷	۰/۰۶	۰/۱۲	-۰/۰۲	۰/۰۵	-۰/۰۱
X3	۰/۵۴	۰/۰۰	۰/۵۴	۱	-۰/۰۸	۰/۰۳	-۰/۱۹	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۱۸
X4	۰/۷۶	۰/۰۰	۰/۷۶	۰/۰۵	۱	۰/۰۳	-۰/۰۹	-۰/۰۴	-۰/۰۲	۰/۰۲
X5	۰/۷۵	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۷	۱	۰/۰۴	۰/۳۵	۰/۳۸	۰/۷۶
X6	۰/۷۵	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۷	۰/۷۵	۱	۰/۲۴	-۰/۰۱	-۰/۰۱
X7	۰/۷۵	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۷	۰/۷۵	۰/۲۴	۱	۰/۲۳	۰/۲۴
X8	۰/۷۵	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۷	۰/۷۵	۰/۲۳	۰/۰۶	۱	۰/۰۵
X9	۰/۷۵	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۷۵	۰/۷۷	۰/۷۵	۰/۲۳	۰/۰۶	۰/۰۵	۱

آزمون نرمال بودن متغیر وابسته

از آزمون جارک-برا برای بررسی نرمال بودن متغیرهای وابسته استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۴-۳ ارائه شده است. بر اساس این آزمون، چون سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، توزیعات متغیرهای وابسته نرمال نمی‌باشد. زمانی که اندازه نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد، انحراف از فرض نرمال بودن معمولاً بی‌اهمیت و پیامدهای آن ناچیز است. با توجه به قضیه حد مرکزی، می‌توان دریافت که حتی در غیاب نرمال بودن، آماره‌های آزمون به‌طور مجانبی از توزیع‌های مناسب پیروی خواهند کرد. لذا عدم توجیه این فرضیه قابل اغماض است.

جدول ۴-۳. آزمون جارک برا

سطح معناداری	آماره جارک برا	متغیر
۰/۰۰۰	۴۳۲/۸۹	وجوه نقد (Y)

آزمون پایایی متغیرها

پایایی متغیرهای پژوهش به این معنا است که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه، استفاده از این متغیرها در مدل، باعث به‌وجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود. به این منظور، از آزمون‌هایی نظیر لوین، لین و چو، آزمون ایم، پسران و شین و آزمون دیکی فولر می‌توان استفاده نمود. مطابق آنچه در جدول شماره ۴-۴ ارائه شده است، سطح معناداری برای تمامی متغیرها کمتر از ۰/۰۵ بوده و لذا تمامی متغیرها پایا هستند.

جدول ۴-۴. آزمون پایایی متغیرها

سطح معناداری	آماره t	متغیرهای پژوهش
۰/۰۰۰	-۸/۴۲۹	وجوه نقد (Y)
۰/۰۰۰	-۷/۱۳۱	سپرده‌های قرض الحسنه (X1)
۰/۰۰۰	-۵/۷۳۲	سپرده‌های مدت‌دار (X2)
۰/۰۰۰	-۷/۸۸۳	سایر سپرده‌ها (X3)
۰/۰۰۰	-۷/۱۳	سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها (X4)
۰/۰۰۰	-۷/۱۳۸	بدهی به بانک مرکزی (X5)
۰/۰۰۰	-۵/۸۹	تسهیلات دریافتی از بانک‌ها (X6)
۰/۰۰۰	-۵/۹۰۵	پیش‌دریافت‌ها از مشتریان (X7)
۰/۰۰۰	-۸/۴۸۱	تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره سایر (X8)
۰/۰۰۰	-۷/۶۸۴	درآمدها (X9)

آزمون فرضیه اصلی اول

نتیجه آزمون مدل مربوط به فرضیه اصلی اول تحقیق و فرضیه‌های فرعی آن با استفاده از مدل داده-های تلفیقی و روش حداقل مربعات معمولی در جدول شماره ۴-۵ ارائه شده است.

جدول ۴-۵. آزمون فرضیه اصلی اول تحقیق

VIF	سطح معناداری	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	متغیر
-	۰/۵۱۴	۰/۶۵۶	۰/۰۱۴	۰/۰۰۹	مقدار ثابت
۱/۸۶	۰/۰۰۰	۵/۱۷۹	۰/۰۱۳	۰/۰۰۹	سپرده‌های قرض الحسنه (X1)
۶/۴۶	۰/۰۲۷	۲/۲۷۲	۰/۰۴۶	۰/۰۱۱	سپرده‌های مدت‌دار (X2)
۱/۱۲	۰/۰۰۰	۳/۴۴۲	۰/۰۱۱	۰/۰۰۱	سایر سپرده‌ها (X3)

VIF	سطح معناداری	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	متغیر
۵/۷۰۳	۰/۴۷۸	۰/۷۱۳	۰/۰۱۵	۰/۰۷۹	سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها (X4)
۲/۰۰۵	۰/۸۰۵	-۰/۲۴۷	۰/۰۰۹	-۰/۰۲	بدهی به بانک مرکزی (X5)
۱/۲۸۸	۰/۸۷	-۰/۱۶۳	۰/۱۰۴	-۰/۲۱۲	تسهیلات دریافتی از بانک‌ها (X6)
۱/۴۴۹	۰/۸۳۶	۰/۲۰۷	۰/۱۰۶	۰/۰۲۲	پیش‌دریافت‌ها از مشتریان (X7)
۱/۲۹۸	۰/۴۵۱	-۰/۷۵۸	۰/۱۷۱	-۰/۱۳	تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره سایر (X8)
۱/۸۸۶	۰/۰۱۲	۲/۵۱۱	۰/۰۰۳	۰/۰۰۵	درآمدها (X9)
۰/۲۵۹			ضریب تعیین	۱۷/۱۹۶	آماره F
۰/۲۱۵			ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۱/۷۶۳			مقدار دوربین- واتسون	۰/۱۰۴	سطح معناداری آزمون وایت

- **فرضیه فرعی اول:** تغییرات سپرده‌های قرض‌الحسنه با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر سپرده‌های قرض‌الحسنه بزرگتر از ۱/۹۶۵+ بوده و سطح معناداری آن کوچکتر از ۰/۰۵ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین سپرده‌های قرض‌الحسنه و موجودی نقد برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی اول فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید می‌شود.
- **فرضیه فرعی دوم:** تغییرات سپرده‌های مدت‌دار با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر سپرده‌های مدت‌دار بزرگتر از ۱/۹۶۵+ بوده و سطح معناداری آن کوچکتر از ۰/۰۵ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین سپرده‌های مدت‌دار و موجودی نقد برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی دوم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید می‌شود.
- **فرضیه فرعی سوم:** تغییرات سایر سپرده‌ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.
با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر سایر سپرده‌ها بزرگتر از ۱/۹۶۵+ بوده و سطح معناداری آن کوچکتر از ۰/۰۵ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین سایر سپرده‌ها و موجودی نقد برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی سوم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید می‌شود.
- **فرضیه فرعی چهارم:** تغییرات سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها با تغییرات نقدینگی بانک فاقد رابطه معنادار می‌باشد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها کوچکتر از $\pm 1/965$ بوده و سطح معناداری آن بزرگتر از $0/05$ است، ارتباطی معنادار بین سپرده‌های دریافتی از بانک‌ها و موجودی نقد برقرار نیست. به این ترتیب، فرضیه فرعی چهارم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید می‌شود.

• **فرضیه فرعی پنجم:** تغییرات بدهی به بانک مرکزی با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر بدهی به بانک مرکزی کوچکتر از $\pm 1/965$ بوده و سطح معناداری آن بزرگتر از $0/05$ است، ارتباطی معنادار بین بدهی به بانک مرکزی و موجودی نقد برقرار نیست. به این ترتیب، فرضیه فرعی پنجم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید نمی‌شود.

• **فرضیه فرعی ششم:** تغییرات تسهیلات دریافتی از بانک‌ها با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر تسهیلات دریافتی از بانک‌ها کوچکتر از $\pm 1/965$ بوده و سطح معناداری آن بزرگتر از $0/05$ است، ارتباطی معنادار بین تسهیلات دریافتی از بانک‌ها و موجودی نقد برقرار نیست. به این ترتیب، فرضیه فرعی ششم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید نمی‌شود.

• **فرضیه فرعی هفتم:** تغییرات پیش‌دریافت‌ها از مشتریان با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر پیش‌دریافت‌ها از مشتریان کوچکتر از $\pm 1/965$ بوده و سطح معناداری آن بزرگتر از $0/05$ است، ارتباطی معنادار بین پیش‌دریافت‌ها از مشتریان و موجودی نقد برقرار نیست. به این ترتیب، فرضیه فرعی هفتم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید نمی‌شود.

• **فرضیه فرعی هشتم:** تغییرات تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره ارزی و سایر منابع کوچکتر از $\pm 1/965$ بوده و سطح معناداری آن بزرگتر از $0/05$ است، ارتباطی معنادار بین تسهیلات دریافتی از صندوق ذخیره سایر از مشتریان و موجودی نقد برقرار نیست. به این ترتیب، فرضیه فرعی هشتم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید نمی‌شود.

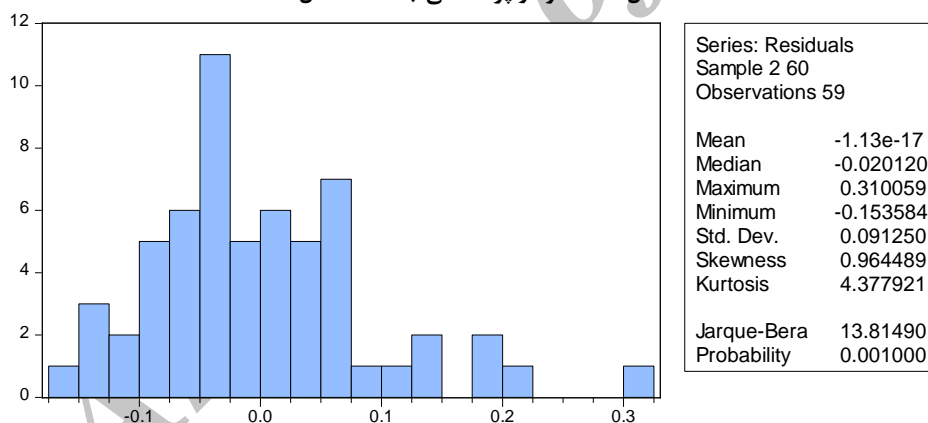
• **فرضیه فرعی نهم:** تغییرات درآمد با تغییرات نقدینگی بانک رابطه مستقیم و معنادار دارد.

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۵، از آنجا که آماره t متغیر درآمد بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین درآمد و موجودی نقد برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی نهم فرضیه اصلی اول تحقیق تأیید می‌شود.

همان‌طور که مشهود است، آماره دوربین- واتسون $۱/۷۶۳$ است که بین $۱/۵$ و $۲/۵$ قرار دارد. ضمناً سطح معناداری آماره F نیز $۰/۰۰۰$ است که پایین‌تر از $۰/۰۵$ بوده و نشان از معناداری مدل دارد. دیگر نکته قابل توجه در جدول شماره ۴-۵، ضریب تعیین مدل می‌باشد. مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل مورد استفاده حدود ۲۱ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد حدود ۲۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است که مقدار قابل قبولی است. گفتنی است سطح معناداری آزمون وایت نیز بالاتر از $۰/۰۵$ است که بنابراین، فرض همسانی واریانس رد نمی‌شود و قابل قبول است که به این ترتیب، مشکلی از لحاظ ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

گفتنی است مقادیر عامل تورم واریانس (VIF) متغیرهای مدل نیز پایین‌تر از ۱۰ است که به این ترتیب، مشکل هم‌خطی نیز وجود ندارد. نمودار جملات اخلال مدل نیز در شکل شماره ۴-۱ ارائه شده است. توضیح این‌که گرچه نتیجه آزمون جارک-برا نشانگر عدم نرمال بودن جملات اخلال است، نمودار مقادیر آن دارای پراکندگی مشابه توزیع نرمال است و لذا مشکل جدی از این بابت وجود ندارد.

شکل ۴-۱. نمودار پراکندگی جملات اخلال

نتایج تحقیق

از آنجایی که نقدینگی بانک‌ها به عنوان بخشی از دارائی‌های بدون بازده آنها مطرح هستند، مدیریت آنها با سایر تصمیمات بانک‌ها از جمله سرمایه‌گذاری‌ها، مشارکت‌ها، اعطای تسهیلات و ... در ارتباط خواهد بود. بانک برای افزایش سود آوری و به حداقل رساندن هزینه فرصت، لازم است مازاد نقدینگی خود را برآورد و سرمایه‌گذاری و برای تأمین کمبود نقدینگی، با حداقل هزینه، برنامه ریزی کند. بدین منظور باید شناخت مناسبی از سیستم نقدینگی و عوامل ورودی آن به دست آورد. اجزای منابع هر یک

به نحوی با نقدینگی بانک در ارتباط هستند و لازم است نحوه تأثیرگذاری آنها بر نقدینگی شناسایی شوند تا با کنترل بهتر و دقیق تر روی آنها از وقوع مشکلات نقدینگی جلوگیری کرد. در این تحقیق منابع بانک بانک نمونه ایران در ۹ طبقه کلی دسته بندی گردیدند و محقق بر اساس ذهنیات قبلی و مطالعات اولیه اش فرضیاتی را در خصوص نحوه ارتباط آنها با نقدینگی بانک مطرح نمود که در فصل قبل به بررسی و آزمون آنها پرداخته شد. برای بررسی وجود فرضهای کلاسیک رگرسیون آزمونهای متداول زیر بر روی مدل انجام شد تا از صحت آن اطمینان کسب شود:

۱) آزمون دوربین - واتسن برای بررسی خودهمبستگی در بین جملات اختلال یا باقیمانده (نزدیک بودن آماره دوربین- واتسن به عدد ۲ مبین عدم وجود مشکل خودهمبستگی در بین جملات باقیمانده است).

۲) آزمون جارکو- برا برای تشخیص نرمال بودن متغیر وابسته استفاده گردید

۳) آزمون t برای تشخیص معنادار بودن ضرایب متغیرها در مدل.

۴) آزمون F برای بررسی معنادار بودن کل مدل.

تفسیر حسابداری:

مدل بهینه تحقیق نشان می دهد نقدینگی بانک با متغیرهای مستقل سپرده های قرض الحسنه، سپرده های مدت دار، سایر سپرده ها، درآمد، مطالبات سررسید شده تسهیلات اعطایی در ارتباط معنادار قرار دارد. لذا برای پیش بینی میزان بهینه نقدینگی می توان با بهره گیری از اطلاعات این عوامل نتایج مورد نظر برای نقدینگی بانک را تحصیل نمود

پیشنهادهایی مبتنی بر یافته های تحقیق

پس از انجام مراحل بررسی و آزمون فرضیه های تحقیق، محقق امکان ارائه پیشنهادهایی را پیدا خواهد کرد. پیشنهادهای ذیل بر این بر این اساس مطرح می گردد:

۱- حسابهای قرض الحسنه اعم از حسابهای جاری ریالی و ارزی و قرض الحسنه پس انداز نقش موثری در تعیین نقدینگی بانک دارد. از آنجا که در بانک نمونه انواع ارز علی الخصوص یورو و دلار از وزنه سنگینی در پرتفوی نقدینگی بانک برخوردار است اهمیت برنامه ریزی برای نقدینگی ارزی و ریالی بیشتر به چشم می آید. فرضیه اول نشان می دهد پیش بینی انواع حسابهای قرض الحسنه نقش تأثیرگذاری در پیش بینی نقدینگی بانک دارد و به طور معناداری بر آن تأثیرگذار است. ایجاد تنوع در حسابهای قرض الحسنه می تواند یکی از راهکارهای جذب منابع از سوی بانک باشد. همچنین ایجاد تنوع در سپرده های سرمایه گذاری از دیگر پیشنهادات برای جذب سپرده و منابع بانک می باشد.

۲- سپرده های مدت دار نیز مانند سایر سپرده ها در تعیین نقدینگی بانک تأثیر گذار است و این بخش با استقبال خوبی از سوی مشتریان مواجه شده است. البته می توان با انجام تبلیغات و بازاریابی مناسب این بخش را بیش از پیش رونق بخشید.

۳- سایر سپرده های تعریف شده در این تحقیق نظیر حساب صندوق بازنشستگی کارکنان می تواند در تعیین روند پیش بینی نقدینگی بانک تأثیر گذار باشد و این عوامل به طور معناداری با نقدینگی بانک در ارتباط هستند.

۴- ارتباطی معنادار و مستقیمی بین درآمد و موجودی نقد برقرار است در نتیجه بانک می تواند به طور مثال با دریافت بهره بابت تسهیلات اعطایی، درآمد خود و در نتیجه وجه نقد خود را در بلند مدت افزایش دهد.

پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

- بررسی تاثیر اجزای منابع در بانک های دیگر
- بررسی تاثیر اجزای منابع در بانک بانک نمونه ایران در سال های آتی و مقایسه آنها با یکدیگر
- استفاده از انواع متغییر های کنترلی جهت بالاتر بردن ضریب تعیین تعدیل شده و مقایسه آن با نتایج این تحقیق
- استفاده از مدل ویلیام بومل جهت بررسی تاثیر اجزای منابع در سال های بعد بانک نمونه ایران و سایر بانک ها، جهت نگهداری مقدار ایده آل نقدینگی که باعث حداقل شدن هزینه ها می شود.

Archive of SID

فهرست منابع

۱. اداره مطالعات و کنترل ریسک بانک تجارت، (۱۳۸۶)، "مدیریت ریسک در بانکداری"، تهران، بانک تجارت.
۲. البرزی، محمود، پورزندی، محمد ابراهیم و شهریاری، مجید، (۱۳۹۰)، "مدیریت منابع و مصارف در بانک ها با رویکرد سیستم های پویا"، شماره ششم.
۳. داودی نصر، مجید و همکاران، (۱۳۹۲)، "بانکداری اسلامی، راهکار ها و چالش های مدیریت نقدینگی"، نخستین کنفرانس ملی توسعه مدیریت پولی و بانکی
۴. سوری، داود و وصال، محمد، (۱۳۸۷)، "روش های نوین تأمین مالی و مدیریت نقدینگی در بانک"، مجموعه مقالات نوزدهمین سمینار بانکداری اسلامی، موسسه عالی بانکداری، ص ۲۳۲.
۵. سرمد و همکاران، (۱۳۸۶) **روش های تحقیق در علوم رفتاری**، ص ۸۲
۶. شایان آرنی، شاهین، (۱۳۸۰)، "نوآوری در ابزارهای مالی در بانکداری اسلامی"، مجموعه مقالات یازدهمین همایش بانکداری اسلامی، تهران، ص ۲۲۵-۲۲۷
۷. عرب مازار، ع، و حمید قنبری، (۱۳۷۸)، **مبانی نظری مدیریت نقدینگی در بانکها**، چاپ اول.
۸. کریمخانی، عباسعلی و فداتی، مهتاب، (۱۳۹۱)، بانک سپه، اداره تحقیقات و کنترل ریسک
۹. گروه مطالعات و مدیریت ریسک بانک اقتصاد نوین، (۱۳۸۷)، "مدیریت دارایی - بدهی و ریسک نقدینگی در موسسات مالی"، تهران، نشر فراسخن
۱۰. موسویان سیدعباس و کاوند، مجتبی، (۱۳۸۹)، "مدیریت نقدینگی در بانکداری اسلامی"، **دوفصلنامه معرفت اقتصادی**، شماره ۳، ص ۳۵.
۱۱. مهدوی نصر، ۱۳۸۸، **ریسک و بانکداری**
۱۲. نعیمی، ا، (۱۳۸۵)، "پیش بینی نقدینگی در بانک سپه"، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه عالی بانکداری.
۱۳. نتاج، غلامحسن تقی و ابراهیمی، آیت ا...، (۱۳۸۸)، "بررسی تطبیقی نحوه محاسبه سود قطعی سپرده های مدت دار بر مبنای دستورالعمل بانک مرکزی و روش ارزش افزوده بانک"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، زمستان، ش ۴، ص ۱۰۳
14. Management", Second Edition, McGraw-Hill International Editions.
15. Gardner Mona J., Dixiel, Mills, (1994), **Managing Financial Institution**, Third edition, Elizabeth Widdicombe- Florida U.S.A.
16. Geruning & Bratanovic. **Risk-Based Analysis of Banks**
17. Ismal, Rifki, (2010), "Assessment of liquidity management in Islamic bankingindustry", **International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management**, Vol. 3 No. 2, P. 147-267.
18. Jaiswal, Seema, (2010), "Relationship between Asset and Liability of Commercial Banks in India, 1997-2008", **International Research Journal of Finance and Economics**, P 43-58.

Investigating the Effect of Resources Components of Sample Bank on its Liquidity

Parisa Asadi Komjani ¹✉

Parandak Institute of Higher Education

Ghodratolah Talebnia (PhD)

Associate Professor of Accounting – Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran

Rasol Baradaran Hasanzadeh (PhD)

Islamic Azad University, Tabriz branch

(Received: 16 April 2015; Accepted: 12 Oct. 2015)

Bank's asset and liability management approach to planning the same time, all assets and liabilities of banks considered. So that to provide the right mix of bank balance sheets to meet the requirements of a variety of sources and uses of bank management objectives, market conditions, and strengthening of the bank's liquidity. (Alborzi, Pourzarandi and Shahriari 1390) best practices in the management of resources and expenditures, in fact, see an action plan that shows how the combined resources needed and how it can be the most profitable way possible, be used. On the one hand, and the cost of equipping its limited resources on the other hand, requires decision-making process in this regard, with careful planning practices carried out. The growing trend of operating costs reflects the change in the composition of the sources is expensive, in other words, in general terms, the process of deciding how to combine resources and increase the growing cost of expensive resources, minimal financial impact to impose negative interest margin. Ability to provide answers to questions such as these are within the area of resource management and use (Seyed Ziaoddin Mahdavinahr, 1388). The aim of this study was to investigate the influence of other sources and uses of Bank Sample Iran concise as inputs and outputs to cash it. According to this 18 hypothesize that using month-end balances of these classes, since the beginning of 1388 to the 1392 with the use of multiple regression and regression with regard to the basic assumptions were presented to the optimal model may have the highest coefficient of determination and adjusted coefficient of determination. The model predicts a high performance bank liquidity.

Keywords: Books, Resources and Expenditures, Liquidity, Efficient Cash Management, Multiple Regression.

¹ parisa.asadi@hotmail.com